

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Christiana Et Docta Divi Alchimi Aviti Viennensis
Archiepiscopi, & Claudij Marij Victoris Oratoris
Massilie[n]sis, poëmata, aliaq[ue] non poenitenda**

**Avitus, Alcimus Ecdicius
Marius Victor, Claudius**

Lvgdvni, 1536

De diluuio mundi

urn:nbn:de:hbz:466:1-12149

Atq; profanati deceptis fraude latronis
 Ut tibi cōpasso miserens succurre latroni:
 Liuida quos hostis paradiso depulit ira,
 Fortior antiquæ reddat tua gratia sedi.

FINIS LIBRI TERTII

DIVI ALCHIMI AVITI

Viennensis archiepiscopi Liber quartus
 De diluuiō mundi.

CAPVT I.

Infectū quōdā vicijis cōcordibus orbē
 Infandūq; nefas cœlo vlsiscēte piatū
 Diluuiō repetā: sed nō q̄ fabl'a mēdax
 Victuros lapides mūdū sp̄sisse p̄ aplū
 Deucaliona refert dirum genus vnde resumpti
 Descendant homines, cunctisq; laboribus apti:
 Saxea qui duræ monstrant primordia mentis:
 Sed veri compos fluctus nunc prosequar illos,
 Per quos immissus rebus vix pene creatis
 Lactentem velox præuenit terminus orbem.
 Extulerat mortale genus crudelibus ausis
 Ingentes animos: omni pro lege voluntas
 Sola erat: vsq; adeo cōuersi in crimina mores:
 Ius hominū nullū, tūm nil distare putatum

Falsq;

Falsq̄ nefasq̄ interrecti custodia nunquā,
 Non iudex, non testis erat, non deniq̄ rector,
 Arbiter aut morum, vel qui suaderet honestū;
 Sed princeps sibi quisq̄ fuit, virtute nocendi.
 Nec meritis sed mole potens qui fortior esset,
 Hic melior sibimet sese censore placebat.
 Brutorū quā hominū vitā magis esse putares,
 Nā diuinum in se nō intellexit honorem
 Mens humana sitū; brutoq̄ simillima facta est.
 Sanguis potus erat, cęsorum viscera passim
 Indomitis laceras præbebant mentibus escas.
 Insuper & quadrupes, si cuiquā humanius esset
 Ingeniū, medijs vel mortua belua campis
 Pastus erat; tum nulla fides, lex nulla vigebat.
 Quā vero pecorum ritu permissa voluntas
 Et diffusa palam ruptis lasciuiā, frenis
 Luxuriæq̄ forum, atq̄ obscœni nundina mundi
 Ferueret, castis fas non est dicere musis.

CAPVT II.

TAlibus ac tātis hominū gēs improba gestis
 Syluestres animos naturæ fœdere rupto,
 Induerat; pulsaq̄ procul ratione furebat,
 Desertaq̄ Dei cœlestis imagine, prorsum
 e s Omne

Omne decus mentis turpi deiecerat actu.

*Similitudo
pulchra.*

Haud secus ac pulchri quum fertilis area campi

Quam succisa dedit purgato robore sylvia,

Tempore dum colitur iusto, et mordacibus illis

Subijcitur rastris, respondet frugibus, ac se

Servat composito ruralis gratia vultu.

Contra autem exercere solum si negligit, aut si

Agricola oblitus sua brachia forte remisit,

Laxavitq; manus, fessoq; quieuit aratro:

Pigrescit primū durato cespite tellus:

Mox rudibus ramis atq; aspera palmite crebro

Disciplinatos diffuescit promere fructus:

Et frutices mittit, sylvamq; minatur inanem:

Quam si nec fera succisor falce repurget,

Non iam virgultis, sed denso stipite lucus

Textitur, & steriles diffundit in aëra frondes;

Donec conclusa ramis currentibus umbra,

Mox importunæ depulso sole tenebræ

Ad secura feras inuitent ludere lustra.

Taliter humani generis non ordine recto

Perdita mandata iam post primordia legis,

In prauum labens paulatim vita tetendit.

Proficiens peiore via, constantior ipso

Iam

Iam paribus studijs nutriti criminisv su.
 Et tamen auctorem vicij culpæq; magistrum
 Doctior erratis, lapsuq; peritior omni
 Succidua prolis crescens audacia vicit.

CAPVT III.

VT fluius primum parua diffusus ab vrna
 Perspicuum leto promit qui gurgite fontē,
 Tramite quē summo facili transmittere saltu
 Quisq; potest, mox irriguo deductus ab ortu
 Viribus augetur subitis, ripasq; retrosum
 Pellens, crescentes pellit per plana liquores,
 Occupat & spacium, pereuntiq; imminet aruo:
 Tunc circumfusus vicinis vallibus amnes
 Sorbet præteriens, externasq; incipit vndas
 Augmento finite suo, mixtasq; sub vno,
 Nomine, corrosis diffuso gurgite terris
 Cum trabibus flabulisq; boum, lustrisq; ferarum
 Sæuior accessu longoq; furore potitus
 Tandem desistens pelagi transportat in vndas.
 Sic eius motus similisq; ad turbinis instar
 Humanum vicij ibat genus: & tamen ipsa
 Longius insanas mentes dissoluerat ætas,
 Centenos nouies crebro quum duceret annos

Vita

Vita tenax, tanto suspensi tempore lucri.
 Nullus terror erat, quod si qui debita læto
 Iura darent, ferrentq; assuetæ funera mortis,
 Perpetuam interim fragili cum corpore vitam
 Credebant: æui sic cunctis nulla futuri
 Spes inerat, solusq; sibi fundauerat omnem
 Sensibus in cæcis periturus mundus amorem.

CAPVT IIII.

Gigantes. **T**Empore quinetiam peccatrix terra sub ipso
 Nutribat sæuos immania monstra gigantes.
 Nec tamen effari solitum quo semine cretos.
 Cõmuni cunctis ortum de matre ferebant:
 Qui genus, vnde patres, prohibet archana fateri,
 Si speciem quæras humani corporis illis,
 Plus vultus quàm forma fuit: sic linea membris
 Cõueniens, hominem monstrabat, dissona molē.
Commenta Quapropter deinceps cõmentis Græcia fictis
Græcorū de Dedecus infandum mæsis informibus auxit:
gigantibus. Et portentosis descripsit corpora membris:
 Pube tenus quum formaviri, quū corporis ima
 Supplerent vasti mixto pro crure dracones,
 Artus semihominū patulis qui faucibus, imo
 Integros viuosq; homines crudo ore vorarent.

Tunc

Tunc etiam aiebant diro terrore, tonanti
 Blasphemis cœlo conuicia mittere plantis
 His similes mendax Phlegræi fabula belli.
 Excussas finxit iecisse per aëra rupes;
 Pro telis, spaciofa manus quas turbine mentis
 Sparserit, & missis cœlum quassauerit aruis.
 Hæc sunt priscorum que de terrore gigantũ
 Carmine mentito graij cecinere poëtæ:
 Qui cœlum aduersus prauis contendere factis
 Institerint, nec iam missis conflagere telis
 Quum possent, diris agitarint prælia votis.
 Mōtibus impositos nec enim fas credere mōtes,
 Hoc tamen & deinceps illos tentasse putabo
 Qui coctos lateres, lentoq; bitumine iunctos Gen. 11.
 In sublime rati manibus sic posse superbis
 Sustolli, & celfas in sidera surgere moles;
 Quum fureret mortale genus, castoq; labore
 Irrita conscensis cōmenta inferret in altum
 Nubibus, & refugum sequeretur machina cœlã
 Non prius absistens, subitas discordia linguas
 Quàm daret; & varius confunderet oia sermo,
 Hinc sparsum foedus diuisa lege loquendi
 Quod scelerum assensu turbata superbia rupit.
Sic in

Sic interruptę perierunt culmina massę:
 Effectuq; carens cessauit in ęthere turris.
 Hec post diluuium: nam quātas tempore prisco
 Pressa gigantęas tellus produxerit arces,
 Atq; lacepsitis contēptum immiserit astris,
 Abstergente Deo dīra eluuiōe docemur.

CAPVT V.

CErnebat patiens iādudū insana furentes
 Terrarum populos hominū rerūq; creator,
 Expectans siquem vani consortia mundi
 Linquentē melior moneat resipiscere cura:
 Sed cōiuratus (post quā percurrere cōeptū est)
 Perditionis iter statuit, sensusq; per omnes
 Obtinuit victor peccati insignia mundus.
 Nec reuocare gradum à vicijis, gressumq; referre
 Cuiquā erat in votis: id tandē exhorruit auctor.
 Pœnituitq; illū miserī quē fecerat orbis.
 Tum tales tonuisse minas cōmotus ab alto
 Fertur, & excitas laxasse his vocibus iras.
 O nullis illecta bonis, nullisq; repressa
 Legibus, antiquo tantum submissa draconi
 Effera gens hominū, ducto corruptior æuo,
 Non Euam cecidisse fatest, transcendit' omni
 Crimine

*Pœnitet mese
 cisse eos.
 Gene. 6.*

LIBER QVARTVS.

Crimine compertor læti: nec sufficit illud
 Vicit inexpertum serpens quod pristinus Adā.
 Non contenta sui fedari crimine patris
 Addidit ipsa suos mortalis vita reatus.
 Expectasse diu nil profuit: insuper omne
 Concessum veniē rapuerunt crimina tempus.
 Iam nimium longas patientia continet iras,
 Vindictę iam tēpus adest: nec fulmine terras
 Flammeus ardor aget: vasto nec cedit hiatu
 Quę premitur nimio tellus insana tumultu.
 Sed vitij sordens fluctu delebitur orbis.
 Ad chaos antiquum species mundana recurrat:
 Incę suas redeant vndarū pondera sedes.
 Arida concedat lymphis, rursusq; sepultas
 Terrarum species informis contegat humor.
 Hęc clades homini, carniq; hic terminus esto.
 Sic pater ęternus disponens funera rerum,
 Diluuiū dextra terras vibrabat in omnes,

CAPVT VI.

INterea pleno viuebat iustus in orbe
 Vnus hom o, & mētē solus seruabat honestā:
 Nullus vota Deo donis precibusq; ferebat
 Hunc præter: summus quē dignū laude creator
 Noffet,

Noffet, & exceptum vitæ feruare pararet,
 Stemmatis hic sacri nam claro nobilis ibat
 A proauo, quem prisca fides & conscia virtus
 In cœlum sine morte tulit: sic celsa petenti
 Successit magnis non impar filius actis.
 Nec minimum est illum salui cum corporis vsu,
 Terrenas liquisse domos, intrasse supernas.
 Quãquã quo Noe proauus conscenderat Enoch
 Elias cursu post tempora longa secutus
 Scribitur ignitis scandens penetrasse quadrigis,
 Quum suspensa leues trãsmitteret orbita ventos,
 Vngula vel premeret cassato pondere nubes,
 Vallatumq̃ ferens sanctum non vreret ignis:
 Et motus seruans nesciret flamma calorem.
 Nos igitur satis est cœlum potuisse mereri
 Membrorum sub lege sitos: sed non tamen illud
 Segnius admirer, sancti quòd tempore Noe
 Vnius ob meritum natis nuribusq̃ tuendis
 Orbis in exitio adlatam nouere salutem.

CAPVT VII.

EST ille in cœlis numeros qui præterit omnes
 Angelicus sine fine chorus, qui laude perēni
 Conclamat celebratq̃ Deum, famulãtia suetus
 Ferre

Ferre ministeria, & iussis parere supernis.
 Hi nunc quod rectum mortalia corda precatur,
 Concipitur dignis sacro quod pectore votis,
 Quicquid larga manus collectis spargit egenis
 Excipiunt, sanctoq; ferunt super astra volatu.
 Quinetiam iustos fragilis dum vita fatigat
 Tutantur, mundiq; inter discrimina seruant.
 Sed tamen in cunctis præcellit clarior ille
 Maxima quæq; Dei quo dispensante ministro
 Res geritur, rebus mysteria qui parat altis.
 Hic dominum cœli venturum corpore sumpto
 Virginis intactâ iussus prædixit in aluum;
 Sacraq; dotali compleuit viscera verbo
 Hic & baptistę præcurrens nuncius ortum
 Desperata diu dum ferret germina patri,
 Inter sacra virum conterruit: & dubitantes
 Protinus insolito restrinxit more loquelas:
 Donec prædicto fœcundam redderet ortu
 Prolis anum: multos sterilis quę deniq; in annos
 Fudit diffidens effœta puerpera fœtum.
 Hic rerum solers summusq; archangelus ille
 Aëra per liquidum leuibus circumdatus oris,
 Vibrataq; mouens ignito in corpore pennas,
 f Nulli

*Gabriel.**Lucæ. i.**Lucæ. i.**Zacharias
mutus.*

Nulli conspectis ad terram motibus ibat.

CAPVT

VIII.

ET tum forte gemens cunctorū crimina Noë
 Inflexis stratus genibus cū supplice planctu
 Mundanis veniam mundo nolente petebat,
 Quum subito clausis foribus tamen aliger intrat
 Conspicuus claro resplendens nuncius ore.
 Horrescit visu tanto perterritus heros:
 Mortalisq; oculus fulgorem ferre supernum
 Vix valet; & pauidi detorquent lumina vultus.
 Ille salutiferis primum mulcere timentem
 Aggreditur verbis, cœliq; exponere iussus.
 Hæc per me summus pelagi terræq; creator
 Imperat vt primum concessa pace quietus
 Excipias; nostrisq; fidem des optime verbis.
 Insperata quidem cunctis sententia læti
 Imminet; hanc solus sed enim tu euadere cladem
 Et præscire potes; nam te calcata voluptas
 Iam pridem rectum toto discreuit ab orbe.
 Vnica sed quoniam sæuo te excludere læto
 Forma modusq; potest; tantos euadere casus
 Qualiter incipias, paucis ex ordine fabor.

Gen 6. Finis erit rerum permissis vndiq; lymphis;

Atq;

Atq; relaxata vastabitur orbis abyfso.
 Nunc age congestis crescat fortiffima lignis
 Machina, que surgēs fluctus superenatet omnes:
 Tercentum cubitos per longum ducta tenebit
 Bisquinis late claudetur, bisq; vicens
 In triginta illi constabit culminis altum,
 Tristegaq; hic facies, simul & coenacula in illis
 Cuiusq; asseruans animalia plurima formæ:
 Queis statures varijs discreta cubilia cellis,
 Tum ne rimosi com pagum forte meatus
 Accipiant inimicum imbrem, memor esto linire
 Iuncturas laterum, pigrumq; infunde bitumen.
 Taliter effectam quum consummaueris ædem,
 Protinus ingredi, ac mūdum dimitte cadentē,
 Exclusit quem culpa frequens, includere clades
 Incipiat: circumq; fremant te sospite mortes.
 Quinetiam lateris sociam succedere tecto
 Et cum coniugibus natos intrare iubeto.
 Tuq; secundus eris delecti germinis auctor:
 Vt te post primum repleatur terra parente.
 Sed quia perfecto diuinis viribus orbe
 Post operis finem, post leges, postq; sacrata
 Sabbata, formari quidquā non conuenit vltra:
 f 2 Ne penitus

Ne penitus cessans intercīdat omne creatum,
Spirantum è cunctis pecorū, celerumq; volucrū
Sylvarumq; foris, iumentorūq; potentum:
Vel quę per tractos reptant labentia motus:
Bina cape; & tecum clauſtro victura reconde:
Sic tamen vt proprios teneant ſua vincula ſexus,
Vnde genus rurſum tellus implenda reſumat.
Nec timeas ne forte feros animantia motus
Seruent, aut ſolitis præſumant rictibus iras:
Fœdus erit cunctis quę diſcordantia profert
Per varios natura modos; & pace fideli
Parebit iuſſis quidquid cōcluſeris illuc
Serpentis tantū ſemper figmenta caueto:
Vertice ſubmiſſo blandum licet ille trifulcis
Finxerit abſcondens per dulcia ſybila Linguis
Immortale odium: nec quidquā ſi ſapis illi
Credideris, blando ſermone infidus ineſcat.
Nam quicumq; ſemel lædendī quęſijt artes,
Hic ſemper ſuſpectus erit: penitusq; cauendū eſt
Ne iam mentito cōiungat fœdera prudens.
Tu poſt exemplum iuſſis ſeruīre memento.

Caput

HAec fatus, vacuū leuibus fecat aëra pēnis,
Mortalem fugiens aciem, cœloq; relatus
Heroem trepidum mandata lege reliquit.
Ipse tamen tali manibus cū voce leuatis,
Quisquis, ait, nobis tantam spondere salutem
Seu missus seu sponte venis ex æthere celso,
Et placidum fausto confirmas fœdere pactum:
Sis fautor, firmentq; tuas promissa loquellas:
Auxiliumq; tuum conatibus insere nostris:
Vt tenuis tantā valeat manus edere molem.
His breuiter dictis vitę spem corde reponit,
Aggrediturq; celer sacri præcepta laboris.
Quis tantos capiat sensus? quis deniq; sermo
Explicit, aduectis fuerit quę copia lignis?
Nudati colles, spoliatis arbore syluis
Iam sua certatim concedunt robora montes.
Pelion immensas mittit de vertice quercus:
Insuper exponit multa virtute recisum
Ossa nemus, Pindoq; abies subducitur alto.
Athlas ipse nouas ictu resonante secures
Sensit, & annosas dedit ad naualia pinus.
Inuisum tunc surgit opus; contexta leuatur

f 3 Porrectis

Porrectis trabibus præcelsi culminis ædes,

CAPVT X.

HAec inter, discors varij sententia vulgi:
 Nā multi lymphis obstacula tanta parantē
 Irrisere virum; moles quòd clausa moueri
 Fluminibusq; dari nequeat; quā forte nec ampli
 Euphrates Nilusue queant includere ripis.
 Humanì generis quid mens incredula reris,
 Mortalem non posse manum coniugere ponto
 Aedem longinquā; pontus namq; obuius vltro
 Curret, & adductum tanget stans fabrica littus.
 Ast alios celsam compacto robore massam
 Ignaros quāquam cladis causseq; latentis,
 Mirari nouitas, & formidare coëgit.
 Haud aliter studium iam tunc diuiserat omnes
 Quàm nūc mūdus agit. Sunt qui cōpuncta fidei
 Corda dicant operi rebusq; instare supremum
 Discrimen norunt; corpus quum concidet omne
 Bacchatamq; diu confument secula carnem;
 Effugiet tunc ille malum quicumq; paratus
 Præduri validam edificarit tegminis archam,
 Per lignum vitale crucis seruatus ab vndis;
 Tunc cernet quanto contempserit ocia fructu.

Hic

Hic tamen interea sudantem operiqꝫ vacantem
 Non ne piger lucri quisquis tædensqꝫ laboris
 Infanire putet: cura quòd solus inani
 Aestuet, & rebus nolit pereuntibus vtí:
 Sic epulans parcum, sic largum quisquis auarus,
 Sic nudum raptor, sic castum ridet adulter.
 Sic circum scribens illuso simplice gaudet
 Sic sapuisse dolet diues cum congregat aurum
 Spargentem nummos varios in pauperis vsus:
 Consumptis opibus miserum ratus esse beatum.
 Ergo repentinum iudex quum cerneret orbi
 Aduentare diem, finis sic protinus inquit
 Imminet, vt iusti quondam, sub tempore Noë
 Diluuium varios mundi quum repperit actus.
 Et carnem consumpsit aquis opifexqꝫ salutis
 Euasit facto diffusa pericula claustro.
 Hæc euangelicis sunt inclamata figuris.

Matth. 24.

CAPVT

XI.

PRouidus interea consummat cōditor archā.
 Tūc iussæ accurrūt volucres, tūc bestia queqꝫ
 Consuetum linquens syluoso tegmine lustrum,
 Deposita feritate venit: seseqꝫ tenendam
 Ingerit occurrens, & libertate relicta

f 4. Includi

Includi gaudet, tantū decreta futuri
 Vis valet; occultus brutis in sensibus ardet
 Terror, & expectans agitatur formidine mentē.
 Ast homines quos fors certi discriminis vrget
 Vicina nec morte pauent; sic vindice cœlo
 Securos letosq; reos tellure Gomorrae,
 Iam prope sub flammis sentētia dicta videbat.
 At contra Niniuæ populis terrore salubri
 Preualuit pro pace metus; iā venerat illuc
 Iussus multū ille, & terris iactatus & alto,
Ionas. Qui clamaturus tante discrimina plebi
 Diluuium timuit mundo constante propheta.
Ione. 2. Hauserat hunc valido peruadēs belua rictu,
 Immersumq; mari ventris concluderat archa;
 Deglutire virū, fauces implere capaces
 Non licuit, mordere tamen, nil dentibus actū est
 Sed cupidū intrauit deludens præda vorantē;
 Inuasusq; cibus ieiunavixit in aluo.
 Dumq; illū ternos agitasset belua soles
 Et noctes totidem ac littus vacuanda viderent,
 Tunc castigatū vomuere ergastula pastum,
 Ut monstro exutus vates, cœlumq; recepit
Ione. 3. Contingens terras; magnā tunc percitus urbē
 Terribili

Terribili cū voce petens vis criminis inquit
 Ardentes nisi poeniteat, purgabitur igni.
 Iamq̄ venit finis, lentū est hoc dicere veni,
 Non plus fatus erat, totus coniurat in omne
 Lamētum populus, concurrunt vndiq̄ fletus,
 Pectora tunduntur, cœlum suspiria pulsant:
 Mollibus abiectis cilicū dant tegmina setę,
 Inq̄ cibos cineres, lachrymas in pocula fundunt.
 Ipse etiam dignus tali qui tempore princeps
 Ante aciem flentū portet vexilla salutis.
 Atq̄ nouū dictu, metuens discrimina vincat.
 Proijcit hinc sceptrum, linq̄it sublime tribunal
 Pallia blattarum spreto diffibulat auro,
 Serica despiciens atq̄ aspera tegmina sumens.
 At pius ex alto contemplans talia rector,
 Exertas reuocat sedatis motibus iras:
 Vibratumq̄ tenens restringit missile ferrū.

CAPVT XII.

ERgo vbi collegit syluestres vndiq̄ sexus:
 Inclusitq̄ feras pecudū, tunc eligit illa
 Sumere quę licitū est, & ob id iā mūda vocantur.
 Hinc centū septena dedit viuētia claustro:
 Vt ternis paribus seruato semine saluis

f 5 Septima

Septima quę fuerint sacris quandoq; litentur,
 Et iam vitalis concluderat omnia carcer:
 Tunc iustum cunctosq; suos natosq; nurusq;
 Accipit expectans claustrum, vitęq; reponit.
 Nam seruos ^{non} ~~non~~ dum dederat natura vocari:
 Nec dominos famulis discernere nouerat ordo.

Initium ser- Primus enim maculam seruili nomine sensit
uorum. Huius natorū mediū, qui forte cachino
Gene. 9.

Distectum petijt misero spectamine patrem,
 Materiamq; sui risit deformior ortus.
 Quod postquā sanctus Noë resciiuit in iras
 Ardet, & irrisi seruum pro crimine patris
 Germanis iubet esse suis: primū inde repertum
 Seruitij nomen: cuncti nam semine ab vno
 Prodiimus, patremq; omnis sibi vendicat vnum
 Posteritas: deq; ingenuo mala crimina seruū,
 Efficiunt: quod si vitam post degat honestam
 Natales faciens sibimet iam nobilis inde est.

CAPVT XIII.

NVncius interea dudum qui missus ab alto
 Detulerat iusto cęlestis munera verbi,
 Vt clausam vidit perfectis omnibus archam
 Expectare diem: rursus descendere cęlo
 Festinans

Festinans laxos firmavit cardine postes
 Inclusitq; viros, atq; hostia fortia traxit.
 Confestimq; leuans supero se rettulit axi.
 Aevo sexcentos senior transcenderat annos,
 Lunaq; bis plenos addebat menstrua cursus,
 Septimus & decimus qui post illuxerat orbi.
 Vltimus ille dies iam tunc dedit omnia læto.
 Hic statim obtegitur cœlum nimisq; tenebris
 Victa repelluntur fuscata lumina solis:
 Infanas hominũ mentes vix tangere terror
 Cœperat; insolito mox profluus æthere nymbus
 Et valido primũ similis demittitur ymbri.
 Arrida terrarum pariter maduere per orbem.
 Vna fuit toto facies & nubila cœlo.
 Aegyptus tunc ipsa nouas expauit ad vndas.
 Altit & infusus Garamas, dudũq; calentes
 Humida massillas tetigerunt frigora Syrtes.
 Nec longũ pluuie species, non deniq; gutte
 Stillant, sed rupto funduntur lumina cœlo.
 Non aliter Tanais niuibus cum pascitur albis
 Rypheo de monte ruens illiditur amni:
 Præcipitatq; simul longo quod tramite ducat.
 Vndarum tali quatitur certamine tellus;

*Gene. 7.**Similitudo.*

Fitq;

Fitq̄ lacus instar compressus fluctibus aër.
Nec tamen hic lymphas tantum fudere superna:
Terrestres etiam mundus confurgit in iras.
Rumpitur omne solū, crebros dant arua meatus.
Profiliunt fontes: ignotaq̄ flumina manant:
Vergitur in sursum mutato pondere nymbus.
Inde cadens cœlis, hinc terris vndiq̄ surgens:
Occurrit mox vnda sibi, iunctoq̄ furore
Coniurant elementa neci, transcenditur omnis
Riparum limes fluuijs, atq̄ obice rupta
Sæuit laxatis discurrens humor habenis.
Sed cum diffusæ spacium concludere terræ
Omnia certarent; mundumq̄ implere capacem:
Suspendi forsan potuit sententia læti,
Atq̄ mora maiore trahi: quo tardius omnem
Concedens spacium rapiat mors vltima carnem.
Ni pater oceanus mundum indignatus in ipsum
Qui terras omnes tantum vno littore cingit,
Exiret rumpensq̄ fidem perfunderet arua.
Ergo vt peruersi vindex crudelior orbis,
Dissipat æternas leges, & sede relicta
Regna aliena petens, naturæ fœdera turbat

Caput

VT duros primū pelagi sensere furores
Illustres fluuī, magnos quos inclita cursu
Forma refert: motusq̄ nouos stupuere parūper.
Vt credas sapuisse fugam mox versa retrorsum
Vndarum in terris sublata volumina spargunt.
Insequitur tamen oceanus: refugisq̄ fluentis
Imminet: & falsis impellit motibus amnes.
Tunc maior strepitu tanto mortalibus ægris
Fit metus: ascendunt turre, & celsa domorum
Culmina: præsentemq̄ iuuat vel tempore paruo
Sic differre necem: multos dum scandere tentant
Crescens vnda trahit: quosdam fugitare volētes
Consequitur, cursuq̄ fugam deprendit inanem.
Ast alij longo iactantes membra natatu,
Defessi spirant animas: aut pondere nymbi
Obruta flumineas immixta p̄ æquora lymphas
In quocunq̄ bibunt morientia corpora monte:
Aedibus impulsis alij periēre ruina:
Cumq̄ vndis fluxere simul dominusq̄ domusq̄.
It fragor in cœlum, sonitu collectus ab omni:
Quadrupedūq̄ greges humana in morte ruentū
Augent confusos permixta voce tumultus.

Hæc

Hæc inter miseri feruentia funera mundi
 Prægravis insanis pulsatur motibus archa,
 Cōpagesq̄ tremunt, stridens iunctura laborat.
 Nec tñ obstructā penetrat vis improba: quāquā
 Verberet, & solidam fluctu feriente fatiget:
 Non aliter crebras ecclesia vera procellas
 Sustinet, & seuis nunc diuexatur ab vndis:
 Hinc gentilis agit duros sine more furores:
 Hinc Iudæa fremit, rabidoq̄ hanc impetit ore.
 Hereseon vesana furens ex inde carybdīs
 Concutit, & Graium sapientia stulta sophorū.
 Quę quāquā inter se vario certamine pugnant,
 Debellanda tamen si quando ecclesia, gaudent
 Consensu vnanimi Christi consurgere contra
 Nauiculam: & vanis mendaciā fingere verbis.
 Sed clausam vacuo pulsant impune latratu.

*Archa Noe
 ecclesiā præ=
 figurauit.*

CAPVT XV.

IAm medium crescens archæ cōtexerat vnda,
 Cōmoratq̄ cauā suspendens vndiq̄ molem:
 Sed melius tutā facili portante natatu.
 Quoq̄ vocant vndę sequitur iā mobile pondus,
 Sic nos seruati meliora in tempora, mundo
 Cedere discamus dum ducimur: omne resistens
 Si flecti

Si flecti nescit metuat vel pondere frangi
 Sed sic cedamus fluxum ne sentiat intus,
 Peccatum ue trahat mens impenetrabilisvllum,
 Nauigat interea claustro cōmissus eunti
 Fons vitę: seruatq̄ furens super omnia pontus
 Orbis depositum, fido quod tegmine promat;
 Quum pax terrarū reddi sibi debita poscet.
 Sic fluitanti vnde tellus subducitur omnis:
 Quinetiam inflatę liquidū super ęthera summis
 Collibus impositę vicerunt edita lymphę.
 Delituit tectus ponto tum piniger Othris:
 Parnassi vertex caudem non protulit altam.
 Ipsa cupressiferi latuerunt saxa Licęi:
 Subductę rupes, ęquatę fluctibus alpes,
 Exclusis domibus totus iam deniq̄ mundus
 Axis & vnda fuit: nam cunctis morte subactis
 Regnabant pelagi syluoso in gurgite monstra.

CAPVT XVI.

ET iam vicinum pulsabant humida cœlum:
 Iac̄ quater denis manabat noctibus imber:
 Cōpleratq̄ necē, nec mors quod tolleret vltra
 Inueniens iustum audebat contingere Noe:
 Frenantur tandē pluuię, resplendet & ęther,
 Redditur & cœli vultus, solq̄ ipse reductus

Genesis. 9.

Sed non inuentis qui reddat lumina terris.
 Tātū in aquis lucens tristis videt æquora fulgor.
 Quumq̄ etiam radios admotas frangit in vndas;
 Tum consumendis feruens ac proximus instat.
 Non minus & patuli terræ clauduntur hiatus:
 Queq̄ prius vomuit lætali ex ore fluenta,
 Obicibus proprijs constricta resorbet abyssus.
 Nec tamen vt breuiter cōcreuerat, vnda recessit:
 Siccant non pauci longo sub tempore menses,
 Quod pauci fudere dies iam ducta natatu.
 Armeniæ celsis instabat montibus archa:
 Et nondum nudis fundo confederat aruis:
 Vt stabilem sensit senior, motuq̄ carentem,
 Nec fluitare natans ventosa per æquora lignum:
 Credidit abductis nituisse liquoribus orbem.
 Tunc referat summam sublimi à fronte fenestrā
 Emissa refluos exploret vt alite fluctus:
 Illa volans longo diuerberat aëra plausu,
 Pennarumq̄ leues diffundit motibus auras.
 Quumq̄ diu fessis vndas perstringeret alis,
 Nec locus optatam requiem concederet vllus:
 Consuetū repetit prospecto ex æquore claustrū,
 Exceptam senior manibus tunc colligit intus:
 Aduertens

Colūba emis
 sio.

Aduertens nullas patuisse per humida terras.

CAP V T X V I I.

INterea magna pontus se mole mouendo
 In chaos antiquū linquens mundana redibat;
 Excelsi tandē proferre cacumina primum
 Incipiunt, post quos parui crebescere montes.
 At vero vt pelagus cinxerunt littora priscum:
 Oceanusq; sacer notas collectus in oras,
 Contentus solito labentia flumina tractu
 Sorbuit, & cunctis distrinxit frenā fluentis:
 Torrentesq; suæ clausurunt vndiq; fossæ:
 Libera subductis nituit mox arida lymphis.
 Tunc interposito producens tempore coruum
 Scire cupit senior, vacuumq; interrogat orbem.
 Ales vt extensis nitidum petit aëra pennis,
 Aspiciens plenis immensa cadauera terris,
 Carnibus incumbens, & mox oblita reuerti,
 Rectorem placidum cōmuni in sede reliquit.
 Sic nescis Iudæe fidem seruare magistro:
 Sic carnem dimissus amas, sic gratia nunquā
 Custodi vitæ dominoq; rependitur vlla.
 Mente vaga sic lassus abis, sic foedera legis
 Rupisti, & primum violasti perfide pactum.

*Pulchra simi
 litudo.*

g Temporis

Temporis vt spacio senior collegit inertem
 Iam potuisse suis coruum se reddere claustris:
 Ignarus tardi reditus, causæq; morandi,
 Ne fors innexis fessum cōsumperit alis,
 Iunxerit & cunctis pereuntibus vnda recurrens:
 Protinus albentem mittit de sede columbam,
 Illa memor iusti rapido petit arua volatu:
 Paciferumq; videns ramum viridantis oliuæ.
 Decerpit mitiq; refert ad condita rostro.
 Tali legatus firmavit foedera simplex
 Iudicio, purumq; pius sic comperit orbem.

CAPVT XVIII.

Gen. 8. **I**nteger immensum vertebat circinus ^{an}anum
 Quo foelix claustrū spirātia cuncta tenebat:
 Tum pater ablatis obducta repagula valuis
 Pandit, & inclusis dissiuetum reddere solem
 Incipit effesso redeant vt semina mundo.
 Ante tamē iustus iubeat quā sparsa vagari
 Singula de septem quæ dudū claudere munda
 Curauit, natis pariter nuribusq; vocatis,
 Cespite cōstructa disponens immolat arat
 Accendens sanctos his primū altaribus ignes,
 Plurima dū magnis adolentur corpora flāmīs,
 Et numerosa

Et numerosa leuat perpinguẽ victima fumum:
 Suauis odor tetigit lætum trans æthera cœlum,
 Primacq; purgati suscepta est hostia mundi:
 Tunc igni permixta sacro vox intonat ista.
 Hac̄tenus infectus contagia traxerit orbis:
 Sufficiat tranasse nephas, mundata lauando
 Perpetuo maneat tellus, vultuscq; reductos
 Cõtineant elementa suos: haud amplius vllis
 Perturbata malis moles mundana fatiscat.
 Vos quoq; quos læti saluauit tempore vita
 Inclusoscq; tenens casu defendit ab omni,
 Ducite securum seruatis legibus æuum:
 Vosq; caput generis fœcundo semine prolem
 Spargite, diffusum late quæ compleat orbem:
 Deletum instauret numerũ, dominetur & orbi:
 Fertile quinetiam reddant animantia germen.
 Porro autẽ terris ex hoc iam non erit vltra
 Diluuium regnans, carnem quod cõterat omnẽ.
 Vnum quod fuerit signo monstrabitur vno.
 Nec similem repetita necem peccata videbunt:
 Et si crimen erit terror non deerit alter.
 Sic vnum genitor iurans baptisma sacrabat,
 Vt semel abluto lymphis purgantibus orbe.

Gen. 9.

Vnicum bap-
 ptisma unico
 diluuiio figu-
 ratum.

g 2 Baptismũ

Baptismum haud liceat nobis sperare secundū.

CAPVT XIX.

VIX tribus exactis celi iam partibus ibat
 Pronus ī occasum radius quū forte remotā
 Axe sub eoo iussus contingere nubem
 Protulit excussum madefacto ex aëre signum,
 Arcus & enituit quam nunc tamnatida Graio
 Irim Romuleò vocitant sermone poetę.
 Pendulus obliquū solem cum senserit humor,
 Ancípites vario mittet splendore colores.
 Nec munerare queas, sic mixtos lumine visus
 Multiplicí illudunt diuersis vultibus orbes.
 Saphyrino, viridi maculoso, cerulo, & albo.
 Purpureū de nube trahit, de sole coruscum,
 De cœlo rutilum, de terra sumit & atrum.
 Et nunc abiunctis quæ constant hæc elementis
 Sic diuersa putas, vt concordantia cernas.
 Hanc formā signo trepidis mortalibus arcus
 Prestitit esse Deus, promittens nube serenum
 Nullacq; iam terris debere pericula cœlum.
 Nunc quisquis semel adlatam seruare salutem
 Optas, signatū potius signo inspicere Christum:
 gurauit. Verus enim atq; vnus firmatī fœderis arcus

Ille

*Arcus fœde-
ris Christū fi-
gurauit.*

Ille Deū atq; homines inter: qui virgine carne
 Virgineo ex vtero sumpta, iam munere lucet
 Multiplicī in cœlo varius, sed fulgidus omni.
 Hunc corā inspicias quisquis baptisate tinctus
 Ad cœlum liber culpīs pereuntibus ibis.
 Quod vero sparsis Noe saluatur in vndis
 Baptisimī hinc formā Petro test ante docemur
 Archa vetus Noe, Christi est ecclesia: per quā
 Extra etiā quam nemo potest saluari: ergo
 Quicunq; es Christi baptisate lotus in archa,
 Hoc votis precibusq; petas, hoc fletibus opta:
 Ne redeant peccata tibi, ne merfa leuentur,
 Mortua ne surgant, ne debellata rebellent.
 Ne post ablatum valeant discrimina crimen
 Et flammam timeas quia iam nō suppetit vnda.

*i. petri. 3.
 Baptismus
 prefiguratus.*

FINIS LIBRI QVARTI

g 3